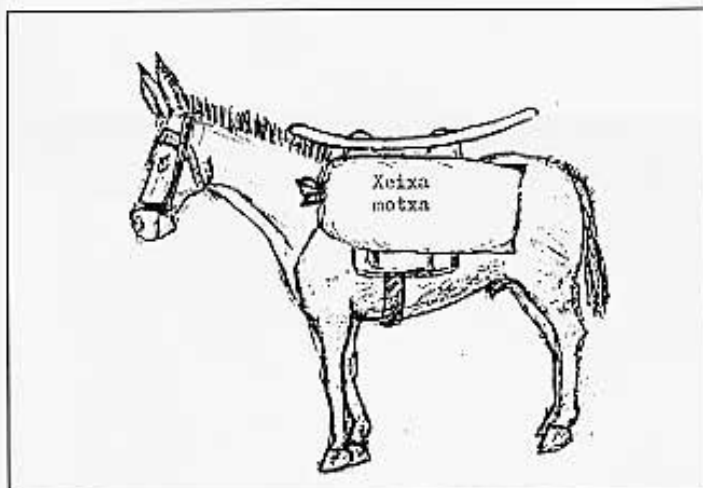

DEL MOLÍ AL PAÏDOR TOT PASSANT PEL SEDÀS

MATXO SOMERÍ CARREGAT VERS EL MOLÍ

A trenc d'alba, "al despertar la matinada a quarts de sis o gairebé" com diu una havanera del grup català Tramuntana titulada "El Masover", aquest juntament amb el seu matxo, qui no en tenia duia ase o somera, se n'anava al molí.

La sàrria havia estat carregada amb dues taleques de blat llargues i estretes, que equilibraven aquell carregament en endinsar-se al més pregon dels cornitxols de la sàrria suara esmentada. Cal dir que l'havia feta ell mateix, el camperol, amb llata de tretze camaes i cordell també de palma els dies que la pluja no el deixava sortir al camp. Sovint en lloc d'albardó i sàrria emprava el bast i les carrejadores, i amb les samugues lligava les taleques de gra col·locades als seus dos costats, amb el capciró lleugerament encimbellat. Si el molí no estava molt

lluny, o l'animal tenia prou corpenta, al bell mig de les carrejadores plaçava un talecò. Les esmentades taleques tenien una cabuda de mig cafis, és a dir, sis barcelles.

D'ençà que arribava al molí, després de guardar torn, d'altres pagesos també hi eren, el moliner començava la seua tasca: esmicar els grans de blat tant com pogués, és a dir, moldre'ls.

Heu de saber que aquests molins llavors eren en abundor arreu dels rius. A hores d'ara sols ens queden les runes, nogensmenys hi ha algun de sencer on hom poden veure les seues peces.

L'energia que aleshores utilitzaven era l'aigua. Alguns d'ells eren a frec de riu, quasi bé arran d'aquell corrent líquid que es movia ràpidament. Hom enmagatzemava l'aigua dins d'unes basses bastides

molt acuradament, amb parets de molta amplària car la pressió que havien de suportar era considerable, i no podien treballar fins que estiguessin plenes, la qual cosa era possible gràcies els assuts que molt abans del molí desviaven el corrent d'aigua per una sèquia.

Per pagar no feia falta cap xec, el moliner cobrava en espècie. Un percentatge molt minso de gra es dipositava per un forat dins d'una caixa grandíssima. No es podia obrir, una tapa amb un fermall li feia d'opercle. Quan la caixa estava plena, es reunien tots els que tenien part del molí (generalment aquest no es partia, era un patrimoni compartit per tots els hereus), per repartir-se els guanys. De vegades s'establia un torn anyívol per a cadascun dels hereus. A darreries la gent ja pagava en doblers.

Al voltant de tot això hi havia si més no algun acudit. "De moliner canviaràs però de lladre no te n'escaparàs". Déu sap si a més a més de la xeixa dipositada dins la caixa hi havia d'altra que no sortia per sempre més!

Després d'haver molt carregava de bell nou l'animal, llavors ja duia farina i retornava a sa casa.

En arribar, de bell antuvi, mirava en aquell pany blanc la marca d'ombra que es mou con l'Univers,

sovint assenyalava les dotze del migdia.

L'endemà la seua dona ja podia cerndre, és a dir, passava la farina pel sedàs, així extreia el segó. Aquest, ben arremullat, servia d'aliment a les gallines i a la resta d'aviram. Un altre sedàs més fi extreia els trits, els quals barretjats amb pataques, fulles de col, bleada-raves i cardelines bullides, eren l'aliment dels porcastres que volien engordir-los per fer la matança. Els altres garrins, el verro i la porca mare, la truja, romanien solts dins d'una pórca de carrasques per aprofitar les aglans, la seua menja tanmateix era un poc deixada de racó.

Tantost la farina així obtinguda era al seu abast, aquella masovera feia un pa de pagés més paible que el que ara mengem. Aquest pa no s'allunyava gairebé gens del pa integral hodiern; també feia cocs amb oli i sal, i primaes.

De cop i volta i sense que se n'adonés, el pagés gaudia d'un benaurat repòs d'ànim perquè la seua mainada i ell mateix podien omplir bé el païdor d'aquell excel·lent aliment, present en tots els àpats, que el seu esforç i la terra els havia donat.

B. Barberà

(Records d'infantesa)